

Inklúzia v divadelnej praxi ako forma kultúrneho dialógu na príklade Medzinárodného dobročinného festivalu KAZ.KAR.

ANDRYY SENDETSKYI

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá kultúrnym dialógom v divadelnej praxi, pričom sa sústreďuje na aktívne zapojenie osôb so špeciálnymi potrebami. Opiera sa o komplexnú metodiku, ktorá zahŕňa systémovú, formálnu, historicko-komparatívnu, štrukturálno-funkčnú, ako aj kultúrnu a politickú analýzu. Cieľom je preskúmať možnosti inklúzie v divadelnom umení. Dobročinné I'vovské trienále – Medzinárodný dobročinný festival KAZ.KAR. – slúži ako príklad rôznych podôb inklúzie, či už univerzálnej, alebo inklúzie divákov, hercov, remeselných pracovníkov a inštitúcií. Na inklúzii je postavená väčšina festivalových programových podujatí.

Organizátori aktívne spolupracujú s detskými domovmi a internátnymi školami, aby ich zverencov zapojili do aktivít, ktoré sa zameriavajú na fenomén rozprávok. Táto štúdia sa venuje aj konkrétnym prevádzkovým aspektom trienále a poukazuje na jeho jedinečnosť a inkluzívnosť. Upozorňuje na rolu mimovládnych organizácií a kultúrnych elít, najmä tých, ktoré sa podieľajú na festivale KAZ.KAR., ako aktívnych účastníkov kultúrnej diplomacie. Autor navrhuje, ako by sa dala táto inkluzívna prax rozšíriť, a dokazuje, že Medzinárodný dobročinný festival KAZ.KAR. je významným kultúrnym ambasádorom, ktorý pomáha vytvárať pozitívny obraz Ukrajiny v medzinárodnom spoločenstve.

Kľúčové slová: typy inklúzie, divadelná prax, kultúrny dialóg, kultúrna diplomacia, medzinárodná komunikácia, dobročinný festival

Úvod

Napriek zložitým politickým, ekonomickým, vojenským, environmentálnym, epidemiologickým a iným významným udalostiam v súčasnej globálnej spoločnosti sa každý mysliaci jedinec snaží zachovať pragmatický postoj, ďalej pestovať ideály humanizmu a dodržiavať etické normy. K morálnemu jadru osobnosti patrí vnútorná potreba dobročinnosti, pomoci tým, ktorí ju môžu

z rôznych dôvodov potrebovať. Súcit nie je len prejavom premyslenej ľudskej láskavosti, ale dotýka sa nás aj emocionálne a duševne, a ponúka nádej tým, ktorí si zúfajú.

Filantropia je v humanitných vedách, najmä v sociológii, kulturológii, antropológii, politológii a psychoanalýze odjakživa relevantným predmetom výskumu. Ľudstvo totiž aj napriek často nelogickému, nezmyselnému, tvrdému a krutému počínaniu niektorých jedincov vždy odhodlane háji dobročinnosť a znásobuje príklady dobrej vôle. Svedčí o tom spektrum pozorovaných javov, od individuálnych motivácií vychádzajúcich z kordocentrizmu až po humánne doktríny mnohých etnických komunit. V navrhovanom výskume dobročinnosti majú prominentné zastúpenie kultúrne a umelecké podujatia s účasťou osôb, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť spoločnosti. Patria medzi ne najmä dobročinné festivaly, ktoré uplatňujú inkluzívne opatrenia aj vo vzťahu k divadelnej komunite.

Analyza najnovších štúdií a publikácií. Kultúrny dialóg je potrebným procesom, ktorý je prítomný takmer vo všetkých aspektoch spoločensky aktívneho života. Ostáva neustále relevantný pre akademický výskum najmä v oblasti humanitných vied. Štúdium jeho otázok sa môže zamerať okrem iného na konkrétny časový úsek, zemepisný záber a účasť hercov – sprostredkovateľov na týchto procesoch. Vedecká oblasť štúdia kultúrneho dialógu je preto obrovská.

Kultúrny dialóg, kritický vektor kultúrnej diplomacie, je prítomný najmä v pôsobení medzinárodných festivalov (Kučmyj, 2015; Sendetskyy, 2012b; Sendetskyy, 2022c). Festival slúži inklúzii a komplementárnosti, je médiom kultúrneho transferu a predovšetkým nástrojom kultúrnej diplomacie s jej typickou „mäkkou mocou“ vplyvu (Nye, 2004; Pic, 2013; Prociuk, 2016; Sendetskyy, 2021a).

Na účely tejto štúdie sa využila analýza zistení o tom, ako sa ľudské pôsobenie prejavuje v medzinárodných diplomatických vzťahoch (politológia, medzinárodné vzťahy), v komunikácii inštitúcií vrátane tej inkluzívnej (sociológia, kulturológia, pedagogika) a v divadelnej praxi (teatrológia). Téma tohto vedeckého výskumu sa vzťahuje na niekoľko vedeckých špecializácií, a preto táto štúdia uplatňuje interdisciplinárny prístup s rozsiahlym bibliografickým aparátom, ktorý tu nebolo možné zohľadniť v plnom rozsahu. Treba však spomenúť konkrétne vedecké diela, ktoré odrážajú podstatu tohto výskumu a vystihujú jeho vedeckú novosť.

Všeobecné teoretické práce z oblasti politológie a kulturológie pomohli určiť rámec navrhovaného vedeckého výskumu a pochopiť súčasnú politickú situáciu

a medzikultúrnu výmenu (Rubanov, 2009; Herčanivska, 2017; Otreško, 2021). Teoretický vývoj v politológii, sociológii a medzinárodných vzťahoch v kontexte kultúrnej diplomacie sa stali jedinečným vektorom v hľadaní algoritmu vzájomného porozumenia spoločenských skupín (Berkeley, 2014; Nye, 2004; Nye, 2010; Goff, 2013; Hucal, 2015; Musijenko, 2015; Bocker... & Wojciechowska, 2016; Musijenko, 2016; Prociuk, 2016; Rozumna, 2016; Rževska, 2018; Suchol'ska & Klymčuk, 2022; Chomenska & Ivaščuk, 2023).

Pre túto štúdiu boli užitočné vedecké publikácie vyzdvihujúce osobitosti divadelnej praxe (Krochmal'nyj & Krochmal'na, 2020; Soboljevskaja, 2021). Overili sa aj niektoré osobné postrehy a hypotézy uverejnené v starších článkoch autora (Sendetskyy, 2022a; Sendetskyy, 2022; Sendetskyy, 2023; Sendetskyy, 2023). Pri výskume sa napríklad potvrdilo, že kultúrne elity mimovládnych inštitúcií sú pri nadväzovaní kultúrneho dialógu aktívnejšie. Tento fakt vyplýva zo zánietenia iniciátorov pre nadväzovanie kultúrneho dialógu, kým štátnym zamestnancom takýto zápal skôr chýba.

Autor opiera výsledky výskumu hlavne o praktický materiál zhromaždený v priebehu Medzinárodného dobročinného rozprávkového festivalu KAZ.KAR. Analýza inklúzie osôb so špeciálnymi potrebami v rámci tohto kultúrneho podujatia je uverejnená prvýkrát, čo dokazuje *vedeckú novosť* tohto materiálu a jeho praktický význam. Cieľom výskumu je analyzovať možnosti inklúzie v divadelnej praxi ako formu kultúrneho dialógu. Predmetom výskumu je proces integrácie ľudí so špeciálnymi potrebami do kultúrnych podujatí na medzinárodnej úrovni. Na dosiahnutie tohto cieľa si autor výskumu stanovil konkrétne úlohy: analyticky preskúmať publikácie súvisiace so skúmaným problémom; použiť ako príklad významné kultúrne a umelecké podujatie – Medzinárodný dobročinný rozprávkový festival (trienále) KAZ.KAR.; opísať jeho inkluzívny program, najmä divadelnú prax, a definovať, ako by sa dali takéto podujatia ďalej rozvinúť.

Prezentácia hlavného materiálu

Výnimočná povaha rozprávkového festivalu KAZ.KAR. Medzinárodný dobročinný rozprávkový festival KAZ.KAR. sa koná na Ukrajine každé tri roky, čiže ako trienále, a prebieha päť dní na rôznych miestach vo Lvove. Ide o divadelnú prehliadku rôznych interpretácií ľudových a pôvodných rozprávok pre deti aj

dospelých. Festival bol založený v roku 2005 a na organizácii jeho prvého ročníka v roku 2006 sa podieľali verejná organizácia Centrum kultúrno-umeleckých iniciatív, Ľvovská regionálna dobročinná nadácia Torba a Ľvovské autorské dramatické divadlo ScenA8 (ktoré pôsobilo do roku 2020 spolu so vzdelávacím divadelným laboratóriom pod spoločným názvom Spirograph) (Sendetskyy, 2021a). Ľvovská regionálna dobročinná nadácia Torba je v regióne známa iniciovaním a realizovaním rôznych dobročinných programov a projektov zameraných na podporu a popularizáciu kultúry a umenia v oblasti vzdelávania a vedeckého výskumu (Havrylovyč, 2023). Ľvovské divadlo ScenA8, ktoré slúži ako stály tvorivý priestor zameraný na verejnú podporu dobročinných podujatí a programov najmä v oblasti divadelného umenia, sa aktívne organizačne podieľalo na všetkých etapách prípravy a realizácie tohto festivalu.

Rozprávkový festival KAZ.KAR. má za sebou úctyhodnú históriu, keďže v roku 2026 oslávi už 20 rokov od svojho vzniku. Konal sa vo Ľvove v rokoch 2006, 2008, 2013, 2016 a 2019 (Mižnarodnyj blahodijnyj festyval' kazok KAZ.KAR., 2019) a originálnu víziu rozprávky ako umeleckej formy bez vekových obmedzení určenej deťom aj dospelým na ňom predviedli účastníci z Bieloruska, Česka, Číny, Ekvádoru, Francúzska, Holandska, Iránu, Izraela, Japonska, Kostariky, Litvy, Mexika, Nemecka, Nigérie, Poľska, Slovenska, Spojeného kráľovstva, Sýrie, Španielska, Talianska a USA. Tento úctyhodný počet zúčastnených krajín svedčí o širokom kultúrnom dialógu z iniciatívy nielen vládnych inštitúcií, ale predovšetkým verejnej organizácie. Dá sa preto predpokladať, že mimovládne inštitúcie/organizácie sú výrazne efektívnejšie v medzinárodnej komunikácii, žiaľ, väčšinou bez finančnej podpory vlády na štátnej či miestnej úrovni.

Treba povedať, že mimovládny kultúrny sektor na Ukrajine je najvplyvnejším medzinárodným médiom a ambasádorom dobrej vôle. Od roku 2024 však aj vláda výrazne zintenzívnila úsilie o vytvorenie pozitívneho obrazu Ukrajiny vo svete prostredníctvom kultúrneho a umeleckého pôsobenia, podujatí a programov. Hlavný podiel na medzinárodnom kultúrnom dialógu však nesie tretí sektor (mimovládne organizácie), ako aj kultúrne a vedecké elity.

Organizačný výbor aktuálne rokuje o možnosti usporiadať ďalší ročník v roku 2025. Je tu však jeden zásadný problém: brutálna rusko-ukrajinská vojna, ktorá sa začala vo februári 2014, trvá dodnes a prináša čoraz hrozivejšie prognózy nielen pre Ukrajinu, ale pre celú Európu, keďže sa môže vystupňovať do globálneho ozbrojeného konfliktu. Táto vojensko-politická situácia je ubíjajúca a bola

hlavným dôvodom, prečo sa musel Medzinárodný dobročinný rozprávkový festival dvakrát zrušiť.

Na pozadí reálnej vojenskej hrozby sú potreba, úspech a užitočnosť prvých piatich ročníkov Medzinárodného dobročinného rozprávkového festivalu KAZ.KAR., ktoré sa konali v rokoch 2006 až 2019, o to zjavnejšie. Počas festivalu organizátori poskytujú komunikačné platformy v rôznych tvorivých podobách, ktorými propagujú rozprávku ako základný tvorivý žáner v divadelnom, tanečnom a vizuálnom umení, či už v podobe karnevalových kostýmov, alebo autorského čítania. Neoddeliteľnou súčasťou festivalu je vedecká konferencia s diskusiami na dve kľúčové témy: „Fenomén rozprávky v kognitívnom a vzdelávacom procese spoločnosti“ a „Moderná vizualizácia rozprávok: kniha, scéna, animácia“. Žiadne iné medzinárodné umelecké podujatie na Ukrajine v takom rozsahu neprezentuje tvorcov, ktorí sa venujú výskumu, interpretácii a popularizácii fenoménu rozprávky. Táto výlučnosť definuje danú umeleckú platformu ako medzinárodného kultúrneho sprostredkovateľa. Okrem tejto jedinečnej charakteristiky trienále KAZ.KAR. tiež rôznymi spôsobmi aktívne zapája svojich účastníkov.

Inkluzívna povaha rozprávkového festivalu KAZ.KAR.

Univerzálne zameranie. Jedným z hlavných cieľov festivalu je nabúrať stereotyp, že rozprávky sú výlučne pre deti. Celý projekt sa preto nesie v duchu hesla „Rozprávky: umenie bez vekových hraníc“ a podporuje účasť rôznych vekových skupín v snahe zmeniť tento zakorenený spoločenský stereotyp (Sendetskyy, 2022b). Heslo podujatia je tiež adresované všetkým typom komunít, ktoré spoločnosť tvorí väčšinou na základe rôznej charakteristiky. Idea tohto medzinárodného umeleckého projektu sprostredkúva myšlienku, že rozprávky zjednocujú všetkých príjemcov bez výnimky. Tento prístup je príkladom *univerzálnej inklúzie festivalu KAZ.KAR.*

Inklúzia obecnstva. KAZ.KAR. je osobitným podujatím zameraným na divadelnú prax, ktoré aktívne zapája deti bez rodičovskej starostlivosti a osoby so špeciálnymi potrebami. Keďže špeciálne zariadenia pre takéto osoby sa väčšinou nachádzajú mimo Lvova, epicentra festivalových podujatí, organizačný výbor dohliada na celú logistiku ich návštevy, poskytuje im dopravu, stravovanie, tvorivé dielne a tiež darčeky ako pamiatku na ich účasť na tejto rozprávkovej udalosti.

Integračné programy tvorivého rozvoja majú za cieľ naplno zapojiť týchto členov spoločnosti, ktorí potrebujú najviac pozornosti a podpory, do festivalových osláv inšpirovaných umením ako prostriedkom sebavyjadrenia a šíriť pozitívne emócie ako kľúčový stimul pre spoločenskú adaptáciu a dôveru v ich ambície.

Uvedené spoločenské kategórie účastníkov sa aktívne podieľajú na rôznych programových podujatiach: predstaveniach, literárnom čítaní a výklade rozprávkových textov. Dospelí aj mladí hostia môžu netradičnými výtvarnými technikami zachytiť postavy alebo príbehy z hier, ktoré videli. Organizátori tieto kresby uchovávajú do ďalšieho ročníka festivalu, keď sa vystavia vo výstavných priestoroch a uverejnia vo vedecko-populárnom zborníku vydávanom pri príležitosti festivalu. Ide tu o jedinečné odovzdanie dojmov z festivalu návštevníkmi jedného ročníka účastníkom ďalšieho, čím sa po troch rokoch odovzdáva chronologická umelecká štafeta ako kultúrne prepojenie-dialóg, ktorý symbolicky potvrdzuje koncept trienále a kultivuje základný aspekt medzinárodného dialógu – kultúru pamäti.

Inklúzia hercov. Ako už bolo povedané, festival nemá žiadne vekové, rasové, rodové, spoločenské ani iné obmedzenia. Iniciátori a organizátori Medzinárodného dobročinného rozprávkového festivalu KAZ.KAR. však uplatňujú aj inú formu inklúzie. Napríklad v divadelnej kategórii spolu súperia o ocenenia amatérske aj profesionálne súbory. Festivalová porota tak oceňuje javiskovú tvorbu bez ohľadu na formu prezentovaného diela, profesionálne zloženie tvorivého tímu, históriu či získaný status. Hlavným cieľom je objektívne posúdiť úspešné zvládnutie tohto divadelného žánru.

Podobne ako v iných festivalových kategóriách aj porota v divadelnej kategórii má medzinárodné zloženie, ktoré svedčí o zapojení zúčastnených krajín do medzinárodného kultúrneho dialógu v kontexte divadelnej praxe.

Zo zemepisného hľadiska mali v porote v divadelnej kategórii doteraz zastúpenie Bielorusko, Česko, Irán, Poľsko, Slovensko a Ukrajina. V roku 2016 zastupovala napríklad Slovensko v medzinárodnej porote rozprávkového festivalu KAZ.KAR. Petra Kovalčíková, režisérka a pedagogička z Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, a v roku 2019 Miroslav Ballay, kulturológ a pedagóg z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Základnou súčasťou inklúzie hercov na festivale je aj účasť osôb so špeciálnymi potrebami. Organizátori vďaka širokej sieti partnerov v meste vytvorili optimálne podmienky na plné začlenenie týchto osôb do festivalu tak, aby sa

zohľadnili ich osobitné potreby. Patrí k tomu aj poskytnutie vhodných šatní v zákulisí po oboch stranách javiska.

V roku 2016 sa v divadelnej kategórii napríklad úspešne zúčastnilo Divadlo aktívnych mladých invalidov z Lucka (TAMI). Amatérski herci, ktorí sa po javisku pohybovali na špeciálnych vozíčkoch, odohrali *Paniku v lese*, ktorá emocionálne zasiahla každého diváka živým stvárnením rozprávkových postáv a úprimnou interakciou s partnermi na scéne a s obecnstvom v hľadisku.

Medzinárodný dobročinný rozprávkový festival KAZ.KAR. tak v duchu významnej dobročinnej inklúzie slúži ako platforma pre predstavenia profesionálnych aj neprofesionálnych podobne zmýšľajúcich umelcov, ktorí spolu plnia hlavné poslanie tohto podujatia: vytvoriť spoločný priestor pre rozprávky, ktorý aspoň na čas trvania tejto viacdnovej udalosti zjednocuje priaznivcov umeleckého remesla z rôznych sfér života a z celého sveta.

Inklúzia v rámci majstrovských tried. Na festivale sa návštevníci zúčastňujú na majstrovských triedach zameraných na herecké zručnosti pod vedením uznávaných tvorcov a pedagógov. V roku 2019 napríklad viedla bábkarskú majstrovskú triedu Iryna Ost'uková, herečka Lvovského akademického oblastného bábkového divadla. Predviedla a opísala špecifiká tejto profesie na rôznych typoch bábok: prstových bábkach, maňuškách, javajkách, marionetách a tieňoherných bábkach. Hľadisko plné detí a dospelých sa nadšene zaúčalo do tajomstiev bábkoherectva. Každý účastník si mohol vyskúšať prácu s bábkou ako javiskovým partnerom.

Okrem hereckých workshopov ponúkli organizátori aj iné tvorivé aktivity súvisiace s divadelným umením. Napríklad workshop „Iluminovaná iniciála“ venovaný technike tvorby umeleckých a zrozumiteľných divadelných plagátov. Lekcie ako „Typy monotypie“ a „Reliéfne kompozície“ sú zas užitočné pre tieňohru, v ktorej siluety ožívajú na svetelnom pozadí. Pre nadšencov literatúry sú v ponuke stretnutia venované tvorbe „Denníka s príbehom“, kde sa podľa dramatických pravidiel vymýšľa zápleтка fiktívnych postáv. Dostupné sú tiež zaujímavé dielne body artu, kde si účastníci pomocou techník divadelného maskérstva vytvárajú obraz svojej obľúbenej rozprávkovej postavy priamo na sebe.

Inštitucionálna inklúzia. Na rozprávkovom festivale sa podieľajú verejné aj súkromné inštitúcie. Jedna z hlavných dobročinných zložiek festivalu KAZ.KAR. sa zameriava na zverencov špecializovaných zariadení. K účastníkom tohto podujatia patria chovanci detských domovov v Lavrive a Bukive, špeciálnej

internátnej školy v Pidhirci, detského domova „Rodný dom“ v Sasive v Zločivskom okrese či Velykoľubinského edukačno-rehabilitačného centra. Základnou úlohou organizátorov tohto projektu je teda spolupráca so špecializovanými centrami, ktoré väčšinou spadajú pod inštitúcie celoštátneho alebo lokálneho významu.

Ďalšou zvláštnosťou festivalu KAZ.KAR. je, že jeho podujatia prebiehajú v rôznych inštitúciách a na rôznych miestach. Zemepisne majú pôsobivo široký záber. Výsledky plodnej spolupráce sa dajú vidieť vo ľvovských divadlách (Ľvovské autorské dramatické divadlo ScenA8, Národné akademické divadlo Marie Zaňkoveckej, Ľvovské akademické oblastné bábkové divadlo, Ľvovské akademické divadlo „Aj ľudia, aj bábký“, Prvé akademické ukrajinské divadlo pre deti a mládež, Ľvovské akademické divadlo Lesie Ukrajinky), v zúčastnených vzdelávacích inštitúciách (Ukrajinská tlačiarenská akadémia, Národná univerzita Ľvovská polytechnika, Ľvovská pobočka Kyjevskej národnej univerzity kultúry a umení), v aktívne zapojených múzeách (Ľvovské historické múzeum, Ľvovská národná umelecká galéria Borysa Voznyckého), v priestoroch, ktoré poskytl kultúrne a umelecké inštitúcie (Ľvovský palác umení, Dom vedcov, Mestský palác kultúry Hnata Chotkevyča, Koncertná aréna Malevyč). Zoznam partnerov, ktorí prispeli k rozmanitosti festivalového programu, zahŕňa známe ukrajinské aj zahraničné značky, podniky a organizácie, ako Fashion Studio Andriy Sendetskyy, spoločnosť Nestlé, spoločnosť Textile-Contact-Lviv, hotely Leopolis, Ibis Styles Lviv Center a Citadel Inn, penzión Archystratyh, truskavecké Centrum zdravia Strekoza, Ukrajinská poštová služba Ukrpošta, hračkárstvo Kazka, Ľvovská čokoládovňa, a reštaurácie ako Videnska kaviarňa, Kumpel Group, Smakolyk a Club Split Lviv.

Pri príprave a realizácii Medzinárodného dobročinného rozprávkového festivalu KAZ.KAR. sa tak uplatňujú rôzne aspekty inklúzie, aby sa zapojilo čo najviac účastníkov s rôznymi svetonázormi, životnými postojmi, povolaniami a voľnočasovými aktivitami. Záber tohto viacdnového rozprávkového podujatia zobrazuje tento inkluzívny graf.

Možné pohľady na inklúziu. Ako už bolo uvedené, realizácia ďalšieho ročníka Medzinárodného rozprávkového festivalu KAZ.KAR. na Ukrajine je možná, pokiaľ sa rusko-ukrajinská vojna skončí víťazstvom ukrajinského ľudu a celého civilizovaného sveta nad zločineckým agresorom. Ak sa potvrdia optimistické prognózy, toto trienále sa podujme na ďalšiu inkluzívnu misiu v podobe *arteterapie* pre vojnových veteránov. Dúfame tiež, že divadelná prax

festivalu KAZ.KAR. prispeje aj k integrácii iných skupín – interne vysídlených osôb a najmä detí s posttraumatickou stresovou poruchou, bežnou počas rusko-ukrajinskej vojny.

Záver a vyhliadky pre ďalší výskum

Ako vyplýva z analýzy aktivít Medzinárodného dobročinného rozprávkového festivalu KAZ.KAR., ktorý sa koná každé tri roky vo Ľvove, na Ukrajine neexistuje žiadne podobné umelecké podujatie. Podľa zistení autora sa žiadne podobné podujatia nekonajú ani v susedných európskych štátoch. Tieto zistenia podčiarkujú jedinečnosť festivalu KAZ.KAR. Organizátori tohto trienále vypracovali stratégiu inklúzie na viacerých úrovniach, aby v rámci festivalu nadviazali komplexný kultúrny dialóg – z hľadiska kategórií podujatí, zloženia medzinárodnej poroty a účastníkov vrátane osôb so špeciálnymi potrebami.

Na základe analýzy významného podielu oficiálnych vládnych štruktúr na rôznych úrovniach, ako aj pôsobenia verejných aktivistov, patrónov a sponzorov festivalu ako neoficiálnych hovorcov organizácií sa dá konštatovať, že v Ukrajine sú mimovládne organizácie a kultúrne elity dôležitými aktérmi kultúrnej diplomacie. Od roku 2005 do roku 2024 aktívne viedli medzinárodný kultúrny dialóg a etablovali Ukrajinu ako významného člena globálnej komunity.

Ďalší výskum sa zameria na štúdium divadelných praktík ako nástroja kultúrneho dialógu rozsiahlejším výskumom divadelne zameraných rozprávkových festivalov v rôznych zemepisných šírkach. Táto analýza podobných podujatí vo svete pomôže vyzdvihnúť osobitosti každého umeleckého podujatia venovaného rozprávkam a ilustrovať ich univerzálnu a jedinečnú povahu.

Divadelné umenie nepochybne ostáva aj v 21. storočí dôležitým zástupcom kultúry a umeleckého potenciálu Ukrajiny. Významné poslanie Medzinárodného rozprávkového festivalu (trienále) KAZ.KAR. ako popredného ľudového ambasádora spočíva v posilňovaní kultúrneho dialógu medzi národmi a vytvorení medzinárodnej platformy obohacujúcej globálne kultúrne dedičstvo.

Literatúra

BERKELEY, Bennie. „Exploring structured thematic inquiry in social research“. In *Open Access Library Journal*, Vol. 1, No. 6, 19. 9. 2014. Dostupné online doi.org/10.4236/oalib.1100889. Dostupné aj https://www.scirp.org/pdf/OALibJ_2016031011402974.pdf

BÖCKER, Roman – CZECHOWSKA, Lucyna – GADOMSKA, Grażyna – GAJDA, Joanna – GAWRON-TABOR, Karolina – GIEDZ, Maria – KASPROWICZ, Dominika – MATEJA, Magdalena – PŁOTKA, Bartosz – RAK, Joanna – SEKLECKA, Aleksandra – SZEWCZAK, Wiktor – WINCŁAWSKA, Maria – WOJCIECHOWSKA, Jagoda. *Metodologia badań politologicznych*. Warszawa : Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, 2016. 230 s. ISBN 978-83-945535-0-0. Dostupné online <https://repozytorium.umk.pl/server/api/core/bitstreams/77a9517e-3e48-47f3-9185-49699a-af494d/content>

GERCHANIVSKA, Polina/Герчанівська, Поліна Евальдівна. Культура в парадигмах XX–XXI ст. Kyjev : HAKKKiM (National Academy of Culture and Management), 2017. 378 s. ISBN 978-966-452-267-7.

GOOTSAL, Svitlana/Гуцал, Світлана. Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних засад. In Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2015, Issue 9, s. 1-12.

GOFF, Patricia M. Cultural Diplomacy. In COOPER, Andrew F. – HEINE, Jorge – THAKUR, Ramesh (eds.). *The Oxford handbook of modern diplomacy*. Oxford (UK) : Oxford University Press, 2013, s. 419-435. ISBN 978-0-19-958886-2.

HAVRYLOVYCH, Serhij/Гаврилович, Сергій Миколайович. Арт-менеджмент в інклюзивній програмі Всеукраїнського проєкту для молодих митців «ПРОСТО НЕБИЛИЦІ» (Art management in the inclusive program of the all-Ukrainian project for young artists „PROSTO NEBYLYTSI“). In Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: сфери, концепції, ефективність : Збірник наукових праць (*Activities of the producer in the cultural and artistic space 21st century: Partnership, models, directions, strategies*). Kyjev : HAKKKiM (National Academy of Culture and Management), 2023, s. 75-88. Dostupné online http://library.artcenter.org.ua/id/eprint/156/1/havrylovych_2023_artm.pdf

KHOMENSKA, Inna Valeriyivna – IVASHCHUK, Oleh Valentynovych/Хоменська, Інна Валеріївна – Івашук, Олег Валентинович. Базові концепти публічної дипломатії (Basic concepts of public diplomacy). In Інноваційна економіка (*Innovative economy*), 2023, No. 4, s. 13-19. Dostupné online doi.org/10.37332/2309-1533.2022.4.2

KROKHMALNYI, Roman – KROKHMALNA, Sofia/Крохмальний, Роман – Крохмальна, Софія. Деякі концепти інтернет-комунікації в сучасному театральному мистецтві (Some internet communication concepts in contemporary theatrical art). In Молодий вчений (*Young Scientist*), No. 4 (80), s. 125-128. Dostupné online <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-27>

KUCHMIY, Elena Petrovna/ Кучмий, Елена Петровна. Культурная дипломатия как инструмент внешней политики государства. In Актуальные проблемы международных отношений и дипломатии (1918 г. – начало XXI в.) / *Actual problems of international relations and diplomacy (1918 – the beginning of the XXI century)* : материалы II Междунар. науч.-практ. конф. (Витебск, 23 – 24 апреля 2015 г. / *Vitebsk, 23. – 24. 4. 2015*). Vitebsk : ВГУ имени П. М. Машерова (Vitebsk State University named after P. M. Masharov), 2015, s. 46-50.

MUSIIENKO, Iryna Volodymyrivna/Мусієнко, Ірина Володимирівна. Культурна дипломатія України в контексті проблем євроінтеграції та міжнародних економічних стосунків. In *Розвиток суспільних наук: європейські практики та національні перспективи* (Львів, 25-26 грудня 2015). Lvov : Львівська фундація суспільних наук, 2015, s. 118-121.

MUSIIENKO, Natalia/Мусієнко, Наталія. Мистецтво в контексті культурної дипломатії: Теоретичні засади та сучасні практики. In *Сучасне мистецтво*, 2016, Issue 12, s. 122-133.

NYE, Jr., Joseph S. „Soft power and cultural diplomacy“. In *Public Diplomacy Magazine*, Winter 2010, s. 113-147.

NYE, Jr., Joseph S. *Soft power : The means to success in world politics*. New York : Public Affairs, 2005. 191 s. ISBN 978-1586483067.

OTRESHKO, Nataliia/Отрешко, Наталія. Транскультурність у сучасному світі: методологічні повороти, теорії і практики. Kyjev : Інститут культурології НАМ України, 2021. 256 s. ISBN 978-966-2241-63-1.

PICK, Dominik. Czym jest transfer kultury? Transfer kultury a metoda porównawcza. Możliwości zastosowania transferts culturels na gruncie polskim. In ZIELIŃSKA, Mirosława – ZYBURA, Marek (eds.). *Monolog, dialog, transfer: Relacje kultury polskiej i niemieckiej w XIX i XX wieku*. Wrocław : Centrum Willy’ego Brandta, 2013, s. 93-108. ISBN 978-8362584437. Dostupné online-https://www.human.umk.pl/panel/wp-content/uploads/Czym_jest_transfer_kultury_Transfer_kult.pdf

PROTSIUK, Mariia/Процюк, Марія. Публічна та культурна дипломатія як засіб «м’якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети. In TSIVATYI, Viacheslav/Ціватий Вячеслав – TATARENKO, Nataliia/Татаренко, Наталія (eds.). *Науковий вісник Дипломатичної академії України. Випуск 23. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. Частина II. Серія «Політичні науки»*. Kyjev : Дипломатична академія України, 2016, s. 21-28.

ROZUMNA, Oksana Petrivna/Розумна, Оксана Петрівна. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи : аналітична доповідь. Kyjev : Національний інститут стратегічних досліджень (National institute for strategic studies), 2016. 53 s. Dostupné online https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dyp1-26841.pdf

RUBANOV, Viktor/Рубанов, Віктор. Політичний аналіз і аналіз політики: загальне й особливе. In *Політичний менеджмент*, 2009, Issue 6, s. 36-47. Dostupné online https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rybanov_politychnyi.pdf

RZHEVSKA, Nina/Ржевська, Нина. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. In *Міжнародні відносини, серія «Політичні науки» (International relations, part „Political sciences“)*, 2018, Issue 18-19, s. 1-12.

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Артрезиденція як форма культурного діалогу в умовах вимушеної міграції під час воєнної інтервенції (Art residency as a form of cultural dialogue in conditions of forced migration during the military intervention). In *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали ІІ Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів*. Kyjev : НАКККіМ (National Academy of Culture and Management), 2022, s. 24-26. Dostupné online https://nakkkim.edu.ua/images/Instytut/Akademii/Vydannia/konferentsii/2022_Kultura_mystetstvo_suchasnyi_naukovyi_vymir.pdf

SENDETSKYI, Andriy. Contemporary theater in Slovakia: Concept of studying the phenomenon and initial observation results. In *Culturologica Slovaca*, roč. 8, 2023, č. 1, s. 74-83.

Dostupné online http://www.culturologicaslovaca.ff.ukf.sk/images/No8_1_2023/Sendetskyy_Theater.pdf

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Комплементарність у навчально-пізнавальному процесі міжнародного культурного діалогу: фестивальні практики (Complementarity in the educational-cognitive process of international cultural dialogue: Festival practices). In Культурні доміанти ХХ століття: мистецька освіта. Kyjev : NAKKKiM (National Academy of Culture and Management), 2022, s. 159-163.

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Роль незалежного театру у культурній дипломатії. In Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії, Issue 46, s. 17-19. Kyjev : Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова ; ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2022. ISBN 978-966-999-273-4. Dostupné online http://library.artcenter.org.ua/id/eprint/127/1/sendetskyy_22_gumkorpus_46.pdf

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Роль театрального мистецтва у культурному трансфері на прикладі реалізації Міжнародного Благодійного Фестивалю (трієнале) Казок «KAZ.KAR» (2006 – 2019) / The role of theatrical art in cultural transfer on the example of the implementation of the international charity fairytales festival (triennial) „KAZ.KAR.“ (2006 – 2019). In Мистецька культура: історія, теорія, методологія : доповіді та повідомлення. Lvov : ЛННБ (Львівська національна наукова бібліотека України) імені В. Стефаника/Vasyl Stefanyk National scientific library of Ukraine in Lviv, 2021, s. 304-309.

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Театральне мистецтво України у культурному діалозі з країнами Євросоюзу 2014 – 2023 pp (Theatrical art of Ukraine in cultural dialogue with European Union countries 2014 – 2023). In Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: культурологія, 2023, Issue 47, s. 103-113. Dostupné online doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.731. Dostupné aj <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/731/750>

SENDETSKYI, Andriy/Сендецький, Андрій. Українсько-польська театральна діяльність початку ХХІ ст. : осмислення діалогу культур сусідів і стратегія його вивчення (The Ukrainian-Polish theatrical activity of the beginning of the 21st century: Understanding the dialogue of neighboring cultures and the strategy of its study). In Культурні та мистецькі студії ХХІ століття : науково-практичне партнерство. Kyjev : NAKKKiM (National Academy of Culture and Management), 2021, s. 26-28.

SOBOLEVSKA, Svitlana/Соболевська, Світлана Олександрівна. Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець ХХ – початок ХХІ століття). (Unpublished dissertation of Candidate of cultural sciences). Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (National Academy of Culture and Arts Management), 2021.

SUKHOROLSKA, Irina – KLIMCHUK, Irina/Сухорольська, Ірина – Климчук, Ірина. Громадська (публічна) дипломатія в умовах агресивної війни Росії проти України. In Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії (*Visnyk of the Lviv University. Series philos.-political studies*), 2022, Issue 43, s. 322-331. Dostupné online doi.org/10.30970/PPS.2022.43.39. Dostupné aj http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/43_2022/39.pdf

5th International Charity Fairytales Festival „KAZ.KAR“, 2019/Міжнародний благодійний фестиваль казок KAZ.KAR (2019). Center for cultural & arts initiatives/Центр Культурно-Мистецьких Ініціатив. Dostupné online <https://artcenter.org.ua/kazkar>.

Nová dráma/New Drama
XX. ročník
jubilejný 20. ročník
festivalu súčasnej drámy

13.—18. 5. 2024
novadrama.sk

FILANTROPIA V PERFORMATÍVNO M U M E N Í

Zborník príspevkov z konferencie

DIVADELNÝ ÚSTAV
B R A T I S L A V A
THE THEATRE INSTITUTE

Filantropia v performatívnom umení

Zborník príspevkov z konferencie

Michal Babiak, Michal Denci, Bishnupriya Dutt, Georgiana Ene, Benny Lim, Peter Michalovič, Jakub Molnár, Gouri Nilakantan Mehta, Natalie Rine, Nad'a Rumanovská Uherová, Andryy Sendetsky, Robo Švarc, Katarina Toms

Zostavila Dária Fojtíková Fehérová

Divadelný ústav

Edícia Teória v pohybe

Bratislava 2025

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Kolektív autorov
FILANTROPIA V PERFORMATÍVNO M UENÍ

Zborník príspevkov z konferencie, ktorá sa uskutočnila 16. a 17. mája 2024 počas 20. ročníka festivalu Nová dráma/New Drama 2024

Zostavila: Dária Fojtíková Fehérová

Recenzentky: Mgr. art. Lenka Dzadíková, ArtD., Mgr. art. Alžbeta Vakulová, PhD.

Autorský kolektív:

© Michal Babiak, Michal Denci, Bishnupriya Dutt, Georgiana Ene, Benny Lim, Peter Michalovič, Jakub Molnár, Gouri Nilakantan Mehta, Natalie Rine, Naďa Rumanovská Uherová, Andryy Sendetskyy, Robo Švarc, Katarina Tomps

Grafika a obal: Klára Madunická

© Divadelný ústav, 2025

Edícia Teória v pohybe

ISBN 978-80-8190-132-4

EAN 9788081901324

Divadelný ústav je štátnou príspevkovou organizáciou zriadenou
Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky

Obsah

Slovo na úvod	7
Peter Michalovič <i>Performatívne umenie – estetika verus anestetika</i>	9
Robo Švarc <i>Umenie vyjednávania. Po stopách ideologických momentov v klimatickej debate</i>	18
Michal Babiak <i>Problematika dobra a filantropie v slovenskej romantickej dráme</i>	37
Michal Denci <i>Commedia dell'arte – profesionalizácia divadelníkov a ich pozícia v modernej spoločnosti</i>	48
Jakub Molnár <i>Prvotné zápasy o status umelca na našom území v rokoch 1850 – 1922</i>	56
Andryy Sendetskyy <i>Inklúzia v divadelnej praxi ako forma kultúrneho dialógu na príklade Medzinárodného dobročinného festivalu KAZ.KAR</i>	70
Nad'a Rumanovská Uherová <i>Môj čriepok zo zrkadla Rómov</i>	82
Katarina Tomps <i>Umenie v službách charity. Ako sa nedať v ťažkých časoch</i>	89
Georgiana Ene <i>Dôležitosť značky herca vo filantropických podujatiach</i>	93
Bishnupriya Dutt <i>Protesty, performancia a prejavy solidarity ako filantropia: výzva populistickému komunitarizmu</i>	101
Gouri Nilakantan Mehta <i>Prejavy dobrej vôle vďaka slobode pod maskou: vznik nových umeleckých stratégií v kontexte pandémie</i>	111

Natalie Rine

*Finančná spolupráca ako naliehavo potrebná umelecká a humanitárna
prax v rámci americko-medzinárodného produkčného modelu* 121

Benny Lim

*Umenie sponzorstva. Ako sa zorientovať v mocenských
vzťahoch medzi firemnými sponzormi a malými organizáciami
scénického umenia* 136

Životopisy autorov 155

FILANTROPIA V PERFORMATÍVNOM UMENÍ

Zborník príspevkov z konferencie, ktorá sa uskutočnila 16. a 17. mája 2024 počas 20. ročníka festivalu Nová dráma/New Drama 2024

1. vydanie

Edícia Teória v pohybe

Zostavila Dária Fojtíková Fehérová

Recenzentky: Mgr. art. Lenka Dzadíková, ArtD., Mgr. art. Alžbeta Vakulová, PhD.

Štúdie: Michal Babiak, Michal Denci, Bishnupriya Dutt, Georgiana Ene, Benny Lim, Peter Michalovič, Jakub Molnár, Gouri Nilakantan Mehta, Natalie Rine, Naďa Rumanovská Uherová,

Andryy Sendetskyy, Robo Švarc, Katarina Toms

Úvod: Dária Fojtíková Fehérová

Grafika a layout: Klára Madunická

Autor loga na titulke: Martin Mistrík

Odborná redakcia: Dária Fojtíková Fehérová

Jazyková redakcia: Zuzana Andrejco Ferusová

Bibliografia: Martina Ulmanová

Preklad anglických príspevkov do slovenčiny: Katarína Vajdičková

Vedúce redaktorky: Andrea Domeová, Dária Fojtíková Fehérová

Divadelný ústav/The Theatre Institute

Jakubovo nám. 12, 813 57 Bratislava

tel.: +421 2 204 871 03; +421 2 204 874 00

e-mail: du@theatre.sk

www.theatre.sk

ISBN 978-80-8190-132-4

EAN 9788081901324